

**rijksuniversiteit
groningen**

**De rol van het netwerk binnen Nederland in de ontwikkeling naar volwassenheid van
alleenstaande gevluchte jongeren uit Syrië.**

Naam: Leon Hogenelst
Studentnummer: S4930827
Mastertrack: Orthopedagogiek (PAMA5166)
Faculteit: Gedrags- en Maatschappijwetenschappen
Datum: 16 juni 2023
Eerste beoordelaar: prof. dr. Monika Smit en Kjell Winkens MSc.
Tweede beoordelaar: dr. Diana van Bergen

Voorwoord

Allereerst wil ik mijn oprechte dank uitspreken aan mijn begeleiders, Monika Smit en Kjell Winkens, voor hun waardevolle begeleiding. Hun deskundige begeleiding heeft me geholpen om mijn onderzoek op een grondige en effectieve manier uit te voeren en heeft mijn begrip van het onderwerp aanzienlijk vergroot.

Daarnaast wil ik mijn dank uiten aan de alleenstaande gevluchte jongeren die hebben deelgenomen aan dit onderzoek. Het is mijn hoop dat dit onderzoek zal bijdragen aan een beter begrip van hun uitdagingen en zal dienen als een bron van positieve verandering in hun levens.

Tot slot wil ik mijn dankbaarheid uitspreken naar mijn vriendin, Miriam. Zonder haar steun had ik deze berg niet kunnen beklimmen.

Leon

Abstract

Since the start of the war in Syria, nearly half of the original population has been displaced. Among these refugees are unaccompanied minors who have arrived in the Netherlands without parents or authoritative figures. This research focuses on the experiences of these youth with their network in the Netherlands during their transition to adulthood. Eleven unaccompanied minors participated in the study, in which semi-structured interviews were conducted. The findings demonstrate that the youth's network provides both support and obstacles during their transition to adulthood. Friends, COA staff, and Nidos guardians offer support in various areas. The research highlights the role of COA staff and Nidos guardians as *bridging* social capital between the unaccompanied minors and Dutch society. Although the network involves various actors, volunteer organizations have limited presence. The minors receive support from their network in achieving developmental tasks characteristic of the transition to adulthood. They receive assistance with housing, educational choices, and leisure activities, but also encounter obstacles and uncertainties due to traumatic experiences and cultural differences. Resilience and social support play a role in overcoming these challenges. Recommendations for future research include investigating the influence of the age at which minors arrive in the Netherlands and the duration of support during their transition to adulthood. Additionally, it is recommended to conduct gender-specific research on the experiences of female unaccompanied minors compared to male minors.

Samenvatting

Sinds het begin van de oorlog in Syrië is bijna de helft van de oorspronkelijke bevolking ontheemd geraakt. Een deel van deze vluchtelingen zijn alleenstaande gevluchte jongeren die naar Nederland zijn gekomen zonder ouders of gezaghebbende personen. Het onderzoek richt zich op de ervaringen van deze jongeren met hun netwerk in Nederland tijdens hun transitie naar volwassenheid. Elf alleenstaande gevluchte jongeren namen deel aan het onderzoek, waarbij semigestructureerde interviews werden afgenomen. De resultaten tonen aan dat het netwerk van de jongeren zowel steun als belemmeringen biedt tijdens hun transitie naar volwassenheid. Vrienden, COA-medewerkers en Nidos-voogden bieden ondersteuning op verschillende gebieden. Het onderzoek benadrukt de rol van COA-medewerkers en Nidos-voogden als *bridging* sociaal kapitaal tussen de alleenstaande gevluchte jongeren en de Nederlandse samenleving. Hoewel het netwerk verschillende actoren omvat, zijn vrijwilligersorganisaties beperkt aanwezig. De jongeren worden ondersteund vanuit hun netwerk bij het behalen van ontwikkelingstaken die kenmerkend zijn voor de transitie naar volwassenheid. Zij krijgen hulp bij huisvesting, onderwijskeuzes en vrijetijdsbesteding, maar ervaren ook belemmeringen en onzekerheden als gevolg van traumatische ervaringen en cultuurverschillen. Veerkracht en sociale steun spelen een rol bij het overwinnen van deze obstakels. Aanbevelingen voor vervolgonderzoek omvatten het onderzoeken van de invloed van de leeftijd waarop jongeren in Nederland aankomen en de duur van ondersteuning tijdens hun transitie naar volwassenheid. Daarnaast wordt aanbevolen om genderspecifiek onderzoek te doen naar de ervaringen van vrouwelijke alleenstaande gevluchte jongeren in vergelijking met mannelijke jongeren.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	6
1.1	Aanleiding	6
1.2	Probleemstelling	7
1.3	Onderzoeksvragen	7
2.	Theoretisch kader	8
2.1	Sociaal kapitaal	8
2.2	Transitie naar volwassenheid.....	10
2.3	Steunend in de transitie naar volwassenheid	12
2.4	Niet steunend in de transitie naar volwassenheid	13
3.	Methode.....	14
3.1	Onderzoeksdesign.....	14
3.2	Instrumenten	14
3.3	Onderzoeksgroep	15
3.4	Procedure	15
3.5	Data-analyse	15
4.	Resultaten	16
4.1	Netwerk en de invloed van het netwerk	16
4.2	Steunend en belemmerend in de transitie naar volwassenheid.....	20
5.	Conclusie en discussie.....	26
5.1	Conclusie	26
5.2	Discussie.....	28
	Literatuurlijst.....	34

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Sinds het begin van de oorlog in Syrië in 2011 is bijna de helft van de oorspronkelijke bevolking (11 miljoen mensen) van het land intern of extern ontheemd geraakt (Mudrik-Even et al., 2020). In 2022 deden 19.989 Syrische vluchtelingen een asielaanvraag in Nederland. 84% van deze asielaanvragen werd ingewilligd (IND, 2023). Een deel van deze vluchtelingen zijn alleenstaande gevluchte jongeren. Zij zijn bij aankomst jonger dan 18 jaar oud en zijn naar Nederland gekomen zonder ouder of ander gezaghebbende persoon (Rijksoverheid, 2021). In 2022 registreerde de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) in Nederland 2.427 aanvragen van alleenstaande jonge Syrische vluchtelingen (IND, 2023). Meer dan 80 procent van deze aanvragers is tussen de 15 en 18 jaar oud (VWN, 2022). Daardoor hebben deze jongeren weinig tijd voordat zij de wettelijke leeftijd van volwassenheid bereiken (18 jaar), waardoor veel van de rechten die zij daarvoor als kind hadden komen te vervallen. Dit probleem speelt in meerdere Europese landen (Allsop & Chase, 2019).

Voor veel alleenstaande jongeren die gevlucht zijn uit Syrië, is de reis een zeer zware en langdurige onderneming, soms zelfs van maanden of jaren (Sedmak et al., 2016). Tijdens hun migratie worden ze vaak geconfronteerd met traumatische gebeurtenissen, waaronder geweld en seksueel misbruik (Meloni, 2020). Eenmaal op hun bestemming worden ze direct geconfronteerd met extra uitdagingen, zoals het aanpassen aan nieuwe sociale normen, het leren van een nieuwe taal en het begrijpen van een nieuwe cultuur (Eriksson et al., 2019). Bovendien is dit een cruciale periode, waarin deze jongeren de overgang naar volwassenheid doormaken.

In een onderzoek van Eurochild (2016) is gekeken naar de transitie naar volwassenheid van alleenstaande gevluchte jongeren in verschillende Europese lidstaten. Uit dit onderzoek blijkt dat een gebrek aan structuur in opvangcentra, ontoereikende institutionele en gecoördineerde ondersteuning, onderwijs dat niet is afgestemd op de individuele behoeften van de jongeren en een gebrek aan ondersteuning bij integratie en toekomstperspectieven in het gastland als belemmerende factoren worden beschouwd in de transitie naar volwassenheid. Hierdoor missen veel van deze jongeren de vaardigheden die nodig zijn om zelfstandig te functioneren (UNHCR, 2019).

Sociaal kapitaal en sociale netwerken worden door Gimeno-Monterde et al. (2021) omschreven als belangrijke hulpbronnen van ondersteuning in de transitie naar volwassenheid van alleenstaande gevluchte jongeren. Sociaal kapitaal is het netwerk van sociale

verbindingen dat bestaat tussen mensen en hun gedeelde waarden en normen, die sociale samenwerking mogelijk maken en stimuleren (Son, 2020). De sociale netwerken van alleenstaande gevluchte jongeren omvatten professionele verzorgers (mits zij een veilige basis vormen), docenten, vrienden of leeftijdsgenoten van dezelfde etnische afkomst en connecties met de lokale bevolking (Gimeno-Monterde et al., 2021). Deze laatste groep wordt als cruciaal beschouwd als overbruggend sociaal kapitaal (de overbrugging tussen sociale netwerken). Daarnaast helpt deze groep om gevoelens van isolatie te verkleinen en de toegang tot informatie en netwerken in het gastland te vergroten (Garip, 2008).

Daarentegen worden sommige jongeren geconfronteerd met situaties waarin het netwerk niet in staat blijkt om de juiste ondersteuning te bieden (Uzozie & Verkade, 2016). Uit onderzoek van Eriksson et al. (2018) komt naar voren dat sommige jongeren een gevoel van afwijzing overhielden aan het contact met hulpverleners, docenten of voogden uit het netwerk. Dit was met name te wijten aan misverstanden (door bijvoorbeeld de taalbarrière) of een gebrek aan vertrouwen of steun richting de jongere.

1.2 Probleemstelling

Er is weinig bekend over de subjectieve ervaringen van alleenstaande gevluchte jongeren uit Syrië met het nieuw verkregen netwerk in Nederland. Het sociale netwerk is van belang in de transitie naar volwassenheid en voor het welzijn van deze jongeren. Daarom is het van belang om dit in kaart te brengen. Het onderzoek heeft tot doel om op kwalitatieve wijze in kaart te brengen wat de invloed is van het netwerk binnen Nederland op de transitie richting volwassenheid van alleenstaande gevluchte jongeren uit Syrië. Daarbij wordt gekeken naar wat als steunend en niet steunend wordt ervaren door deze doelgroep. Hiermee wordt bijgedragen aan de wetenschappelijke discussie over de invloed van het netwerk op deze doelgroep. Het onderzoek is van maatschappelijk belang, omdat de uitkomsten gebruikt kunnen worden om processen in de ondersteuning van deze doelgroep te verbeteren.

1.3 Onderzoeksvragen

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt:

Hoe ervaren alleenstaande gevluchte jongeren uit Syrië de invloed van hun netwerk binnen Nederland in de transitie naar volwassenheid?

De volgende deelvragen worden gebruikt om de hoofdvraag te beantwoorden:

1. Wie maken deel uit van het door alleenstaande gevluchte jongeren uit Syrië beschreven netwerk binnen Nederland?
2. Door wie en in welke mate wordt er vanuit het netwerk van alleenstaande gevluchte jongeren uit Syrië invloed uitgeoefend op deze jongeren?
3. Op welke manier ervaren alleenstaande gevluchte jongeren uit Syrië steun en wat ervaren zij als belemmerend in de transitie naar volwassenheid vanuit hun netwerk binnen Nederland?

2. Theoretisch kader

Allereerst wordt het concept sociaal kapitaal uitgediept en wat het belang hiervan is voor alleenstaande gevluchte jongeren. Vervolgens wordt gekeken naar de transitie naar volwassenheid. Als laatste worden de steunende en niet steunende ervaringen op de transitie naar volwassenheid van alleenstaande gevluchte jongeren besproken.

2.1 Sociaal kapitaal

2.1.1 Conceptualisering

Het concept *sociaal kapitaal* wordt op verschillende manieren gedefinieerd, maar in alle definities komen sociale netwerken, de normen van wederkerigheid en de waarde hiervan in het bereiken van gezamenlijke of wederkerige doelstellingen naar voren (Schmid, 2002). In dit onderzoek worden de elementen vanuit het concept sociaal kapitaal met name ontleend aan het werk van Bourdieu (1986) en Coleman (1994).

Bourdieu beschrijft sociaal kapitaal als “de cumulatieve hoeveelheid feitelijke of potentiële hulpbronnen die voortvloeien uit het bezit van een duurzaam netwerk van min of meer geïnstitutionaliseerde relaties, waarin onderlinge relaties of erkenning van deze relaties centraal staan” (Son, 2020, p12). Daarbij benadrukt hij de institutionele en geïnstitutionaliseerde aard van sociale relaties. Hij legt de nadruk op de formele erkenning en de institutionele structuur waarin sociale relaties zich bevinden. Daarnaast benoemt hij dat, door betrokkenheid in sociale netwerken, een individu toegang heeft tot middelen en mogelijkheden die anders niet beschikbaar zouden zijn, zoals informatie, kennis, mogelijkheden en materiële middelen (Bourdieu, 1986).

Coleman (1994) richt zich daarentegen meer op de informele sociale relaties binnen individuen, gezinnen en gemeenschappen. Hij benadrukt het belang van vertrouwen en naleving van sociale normen in deze context. Coleman (1994) beschouwt sociaal kapitaal als een bepaalde hulpbron die structureel aanwezig is binnen individuele, familie- en

gemeenschapsrelaties, die wordt ondersteund door wederzijds vertrouwen en is gebaseerd op naleving van sociale normen.

2.1.2 Concepten binnen sociaal kapitaal

Sociaal kapitaal kan worden onderverdeeld in verschillende concepten; *bonding* sociaal kapitaal, *bridging* sociaal kapitaal en *linking* sociaal kapitaal (Putnam, 2000). *Bonding* sociaal kapitaal bestaat uit sterke onderlinge banden tussen individuen, die met elkaar verbonden zijn doordat zij dezelfde ervaringen delen of door middel van bijvoorbeeld familiebanden, cultuur, taal of geschiedenis. Deze banden kunnen voor een individu een belangrijke bron zijn van sociale en materiële steun. In het geval van vluchtelingen kan bindend sociaal kapitaal aanwezig zijn in de vorm van banden met personen met dezelfde of een vergelijkbare etnische- of religieuze achtergrond (Putnam, 2000). *Bridging* sociaal kapitaal bestaat vaak uit minder sterke, maar nog steeds belangrijke, banden tussen mensen met vaak verschillende achtergronden, van waaruit externe middelen of informatie wordt verkregen. Bij vluchtelingen geldt dit voor bijvoorbeeld contacten met personen uit de bevolking van het gastland (Putnam, 2000). Als laatste geldt voor *linking* sociaal kapitaal dat het banden betreft met mensen van verschillende externe (sociale) instellingen, die ervoor kunnen zorgen dat toegang tot bepaalde middelen of informatie wordt vergemakkelijkt. In dit geval geldt dit voor vluchtelingen bijvoorbeeld voor contacten met instellingen en diensten (Szreter & Woolcock 2004; Beirens et al. 2007).

2.1.3 Rol van sociaal kapitaal voor alleenstaande gevluchte jongeren

Sociaal kapitaal is een belangrijke hulpbron voor alleenstaande gevluchte jongeren bij het vestigen in een nieuwe samenleving (Garip, 2008). Het is echter de vraag welke vormen van sociaal kapitaal wat te bieden hebben voor deze jongeren. Eriksson et al. (2021) noemen *bonding* sociaal kapitaal als bron om zich 'staande te houden' door sociale steun te bieden, terwijl *bridging* sociaal kapitaal wordt gebruikt 'om vooruit te komen' doordat het mogelijkheden vergroot op waardevolle informatie en op betere arbeidskansen. Daarbij wordt *bridging* sociaal kapitaal als extra voordelig gezien, omdat het gevoelens van isolatie vermindert, doordat contact wordt gelegd met de lokale bevolking (Calhoun, 2010). Onderzoek wijst uit dat alleenstaande gevluchte jongeren, naast aan de overheid gelieerde netwerken (als Nidos of Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA)), ook steun kunnen ervaren van andere netwerken, waaronder religieuze organisaties, burens, schooldocenten, vrienden en andere vluchtelingen vanuit eenzelfde land (Chase & Allsop, 2013).

2.2 Transitie naar volwassenheid

2.2.1 Conceptualisering

In onderzoek wordt het concept *volwassenheid* op verschillende manieren gedefinieerd. Daardoor is een eenduidige definitie van volwassenheid lastig te bepalen. Zo geeft de Britannica Encyclopedie (2023) aan dat *volwassenheid* de periode is die start vanaf ongeveer 20 of 21 jaar waarin de fysieke en intellectuele ‘rijpheid’ wordt verkregen. Demoura (2021) omschrijft de volwassenheid ook als een fysieke en cognitieve rijping. De periode start volgens haar echter op 18 jaar en loopt door tot 30 jaar, waarbij de kenmerken van volwassenheid per land of per context kunnen verschillen aan de hand van de sociaalhistorische, politieke, economische en culturele omstandigheden van het land. De periode van transitie naar volwassenheid wordt gekenmerkt door een veelvoud aan mijlpalen die, net als het concept volwassenheid, kunnen verschillen per context of cultuur. Zo beschrijven Spanjaard en Slot (2015) dat bijvoorbeeld autonomie in de westerse cultuur een belangrijk aspect is, terwijl in andere culturen de nadruk meer wordt gelegd op onderlinge verbondenheid en loyaliteit aan het collectief. Bovendien varieert het niveau van volwassenheidstransitie per individu.

Arnett (2000) omschrijft de periode waarin de transitie naar volwassenheid plaatsvindt als *emerging adulthood* of *opkomende volwassenheid*. De kenmerken die typerend zijn voor deze periode volgens Arnett (2000) zijn: instabiliteit en onzekerheid op het gebied van woonplaats en relaties, gevoelens van ‘ertussenin zijn’, een focus op de huidige en toekomstige mogelijkheden en actieve verkenning van de eigen identiteit.

2.2.2 Ontwikkelingstaken transitie naar volwassenheid

Spanjaard en Slot (2015) beschrijven de aan de hand van *ontwikkelingstaken* die typerend zijn voor een bepaalde periode. Deze omschrijving wordt gedaan aan de hand van het sociaal competentie-model. Een individu wordt omschreven als competent wanneer diegene over de vaardigheden beschikt om aan de, voor die periode, kenmerkende ontwikkelingstaken te voldoen. De *ontluikende volwassenheid*, zoals deze door Spanjaard en Slot (2015) wordt genoemd, is een periode waarin men op zoek gaat naar een eigen woonsituatie, zelfstandigheid creëert ten opzichte van het gezin en de familie, onderwijs afrondt en een arbeidskwalificatie behaalt, een zinvolle en plezierige vrijetijdsbesteding opzoekt, zelfredzaamheid realiseert ten opzichte van instanties en regelgeving waarmee zij als volwassene mee geconfronteerd worden, zelfstandig zorgdraagt voor de eigen gezondheid,

sociale contacten opbouwt en duurzame vriendschappen aangaat en ervaringen opdoet op het gebied van intimiteit en seksualiteit.

2.2.3 Uitdagingen voor alleenstaande gevluchte jongeren in transitie naar volwassenheid
Surace (2022) legt uit dat de transitie naar volwassenheid voor alleenstaande gevluchte jongeren uit meerdere facetten bestaat. Allereerst is er de transitie die iedere jongere doormaakt op weg naar volwassenheid, zoals omschreven door Spanjaard en Slot (2015) in bovenstaande paragraaf. Daarnaast staan zij bij de aankomst in hun gastland voor extra uitdagingen, zoals de stap van hun eigen cultuur in een nieuwe cultuur, wat hen dwingt een nieuw leven op te bouwen in een ander sociaal en cultureel milieu. Daarnaast moeten ze omgaan met de traumatische ervaringen die ze voor, tijdens of na hun reis hebben opgelopen. Opgelopen trauma's tijdens oorlog of tijdens de vlucht van oorlog kunnen een negatieve invloed hebben op hun ontwikkeling in de vorm van mentale en fysieke problemen (Osofsky et al., 2018).

Bij het verlaten van de zorg, vaak na 18 jaar, staan deze alleenstaande gevluchte jongeren voor nieuwe uitdagingen. In een grootschalig internationaal onderzoek in 36 landen noemen Strahl et al. (2021) de volgende mogelijke risico's voor jongeren die zorg verlaten: lage onderwijsprestaties, werkloosheid, armoede, sociale isolatie, mentale gezondheidsproblemen, onzekere/instabiele huisvesting en tienerouderschap. Ander onderzoek benoemt de verhoogde aanwezigheid van posttraumatische stressstoornis (PTSS), angst, depressie en externaliserende problematiek bij deze jongeren (Jensen, 2014).

Daarentegen tonen meerdere studies aan dat deze alleenstaande gevluchte jongeren zeer veerkrachtig zijn en dat zij manieren vinden om traumatische ervaringen achter zich te laten en hun leven verder op te pakken (Carlson et al., 2012; Dangmann et al., 2021; Sedmak et al., 2016). Veerkracht wordt door Vanseventant et al. (2008, p147) omschreven als "het vermogen van een mens of een systeem om een goed bestaan te leiden en zich ondanks moeilijke levensomstandigheden positief te ontwikkelen, op een sociaal aanvaardbare wijze". Daarbij worden intelligentie, vrolijkheid, autonomiegerichtheid en een positief zelfbeeld als beschermende persoonseigenschappen gezien die deze veerkracht vormgeven (Spanjaard & Slot, 2015). Ook kan deze veerkracht alleenstaande gevluchte jongeren beschermen tegen depressie en heeft het mogelijk invloed op de perceptie van discriminatie (Behrendt et al., 2022). Uit onderzoek onder alleenstaande gevluchte jongeren komt naar voren dat steun uit de omgeving een belangrijke rol speelt in het behoud van deze veerkracht (Uozie & Verkade, 2016).

2.2.4 Belang van een ondersteunend netwerk tijdens transitie naar volwassenheid

Tijdens de transitie naar volwassenheid, die gekenmerkt wordt door het verkennen van diverse mogelijkheden en een geleidelijke verschuiving naar het maken van blijvende levenskeuzes, speelt de ondersteuning van sociale netwerken een cruciale rol (Arnett, 2014). Daarbij zijn jongeren sterk afhankelijk van ondersteuning van volwassenen om hen te helpen bij praktische kwesties, emotionele ondersteuning en het opbouwen van nieuwe relaties die veerkracht en een gevoel van verbondenheid kunnen creëren, wat belangrijk is voor hun welzijn (Bjernelid & Puthooppambil, 2020). Ook Spanjaard en Slot (2015) omschrijven de aanwezigheid van ondersteunende volwassenen (bijvoorbeeld familie, een bekende, grootouder of sportcoach) als een beschermende omgevingsfactor. Daarnaast benoemen zij ook het volgen van kwalitatief goed onderwijs en deelname aan een vereniging als beschermende omgevingsfactoren.

Tijdens de transitie naar volwassenheid kunnen leeftijdsgenoten en romantische partners belangrijke bronnen van ondersteuning vormen voor jongeren (Emily et al., 2021). De rol van leeftijdsgenoten wordt als van vitaal belang beschouwd voor zowel jongeren in het algemeen als voor jongeren die de zorg verlaten, aangezien dit kan bijdragen aan sociale inclusie, positieve geestelijke en lichamelijke gezondheid, veerkracht en identiteitsontwikkeling (McDonald, 2016).

Onderzoek gericht op jonge vluchtelingen en asielzoekers heeft aangetoond dat betrokkenheid bij sociale netwerken de integratie in het gastland bevordert en een gevoel van identiteit, eigenwaarde en zelfvertrouwen stimuleert om gevoelens van isolatie tegen te gaan (Eriksson et al. 2018).

2.3 Steunend in de transitie naar volwassenheid

2.3.1 Steunende ervaringen binnen het netwerk

Bij aankomst in Nederland komen alleenstaande gevluchte jongeren in contact met andere jongeren in de opvangcentra. Naast het wederzijdse begrip van hun situatie, biedt het sociale contact tussen deze jongeren onderling ondersteuning. Ze helpen elkaar bijvoorbeeld wanneer er onduidelijkheden zijn, zoals hoe ze zich kunnen voorbereiden op gesprekken met organisaties als Nidos of de IND (Uzozie & Verkade, 2016).

Naast hun leeftijdsgenoten geven deze jongeren aan dat ze veel steun ervaren van hun mentor, die hen bijvoorbeeld helpt met praktische zaken, zoals omgaan met geld en het gebruik van een bankpas (Uzozie & Verkade, 2016). De steun van de voogd, mentor en leeftijdsgenoten in het gastland speelt een ondersteunende rol bij het verwerken van

stressvolle en traumatische gebeurtenissen uit hun verleden (Sierau et al., 2019). Ten slotte dragen de connecties, inclusief die met professionals, bij aan de toegang tot specifieke informatie en middelen en bevorderen zij een gevoel van *belonging* of *verbondheid*. Dit gevoel van verbondenheid of *thuis voelen* is met name belangrijk om sociale inclusie te bewerkstelligen (Raitelhuber, 2021).

2.3.2 Positieve invloed van sociaal kapitaal op de transitie naar volwassenheid

Sirriyeh en Ni Raghallaigh (2018) benadrukken het belang van ondersteuning vanuit sociaal kapitaal en sociale netwerken van alleenstaande gevluchte jongeren. Hierbij kan goede ondersteuning het verschil maken voor deze jongeren in de transitie naar volwassenheid en uit (pleeg)zorg. Daarbij geven Sirriyeh en Ni Raghallaigh (2018) aan dat deze steun belangrijk is op meerdere fronten, waaronder emotioneel, financieel, bij het vinden van woonruimte en bij het zoeken naar een baan. In de overgang naar de beginnende volwassenheid, die in het teken staat van het uitproberen van verschillende mogelijkheden, verschuiving in de richting van bepaalde voorkeuren en een geleidelijke verplaatsing naar het maken van duurzame levensbeslissingen, is met name steun vanuit sociale netwerken van belang (Arnett, 2014).

2.4 Niet steunend in de transitie naar volwassenheid

2.4.1 Niet steunende ervaringen binnen het netwerk

Naast dat alleenstaande gevluchte jongeren steun ervaren vanuit hun netwerk, zijn er ook situaties waarin sommige jongeren geconfronteerd worden met situaties waarin het netwerk niet in staat blijkt om de juiste ondersteuning te bieden (Uzozie & Verkade, 2016). Uit onderzoek van Eriksson et al. (2018) komt naar voren dat sommige jongeren een gevoel van afwijzing overhielden aan het contact met hulpverleners of voogden uit het netwerk. Dit was met name te wijten aan misverstanden (door bijvoorbeeld de taalbarrière) of een gebrek aan vertrouwen of steun richting de jongere. Dit gebrek aan steun werd ook door sommige jongeren genoemd in contact met docenten. Zij werden gedemotiveerd en voelden zich niet serieus genomen wanneer zij werden ontmoedigd om bepaalde studierichtingen te kiezen die naar de mening van de docent te zwaar zou zijn voor hen (Uzozie & Verkade, 2016).

Daarnaast worden alleenstaande gevluchte jongeren geconfronteerd met discriminatie en schendingen van hun rechten (Sedmak et al., 2016; Kalverboer et al., 2017). Naast dat deze jongeren zich hierdoor niet thuis voelen, levert dit stress op voor hen en heeft het als mogelijk gevolg dat jongeren zich terugtrekken en in een sociaal isolement belanden (Moleiro & Roberto, 2021). Daarbij kan dit een negatieve invloed hebben op de mentale gezondheid van

deze jongeren (Oppedal & Idsoe, 2015).

Veel alleenstaande gevluchte jongeren hebben een diepgeworteld wantrouwen richting autoriteitsfiguren, waaronder overheidsfunctionarissen en zorgprofessionals, wat ervoor zorgt dat deze jongeren zich minder openstellen naar deze autoriteitsfiguren (Sedmak et al., 2016). Gesprekken met bijvoorbeeld hulpverleners zijn echter wel van belang en dragen bij aan de sociale integratie van deze jongeren (Raitelhuber, 2021).

2.4.2 Negatieve invloed van het gebrek aan sociaal kapitaal op de transitie naar volwassenheid

In voorgaande paragrafen is naar voren gekomen dat netwerken zowel een positieve als negatieve invloed kunnen hebben, mede afhankelijk van de perceptie op deze netwerken van deze jongeren. Wanneer deze netwerken worden beschouwd als een bron van afwijzing, zoals in het geval van sommige hulpverleners of voogden, kunnen ze een negatieve invloed hebben door het vergroten van wantrouwen en sociale isolatie (Eriksson et al., 2018).

Een ander risico van een gebrek aan sociaal kapitaal is de kwetsbaarheid voor uitbuiting. Doordat alleenstaande gevluchte jongeren alleen zijn, omdat zij gescheiden zijn van hun familie, zijn zij kwetsbaar voor uitbuiting en mensenhandel (Sedmak et al., 2016). Ook bij gebrek aan de juiste informatie of middelen, bij gebrek aan *linking* sociaal kapitaal, zijn deze jongeren kwetsbaar voor bijvoorbeeld gedwongen illegaal werk (Chase, 2020).

3. Methode

3.1 Onderzoeksdesign

Het onderzoek is uitgevoerd ter afronding van de mastertrack Orthopedagogiek aan de Rijksuniversiteit Groningen en is onderdeel van een longitudinaal etnografisch promotieonderzoek van Kjell Winkens. In dit promotieonderzoek wordt de invloed van (transnationale) netwerken op de transitie naar volwassenheid bij alleenstaande gevluchte Syrische jongeren in Nederland onderzocht. Bij dit onderzoek zijn twee masterstudenten betrokken, waarvan de één het transnationale netwerk en de ander het netwerk binnen Nederland onderzoekt. Vanuit de ethische commissie is er toestemming verleend om dit onderzoek uit te voeren. Het onderzoek heeft een kwalitatief onderzoeksdesign.

3.2 Instrumenten

In dit onderzoek werd gebruik gemaakt van semigestructureerde interviews. Deze vorm van interviewen geeft de geïnterviewde de ruimte om het eigen verhaal te vertellen rondom vooraf opgestelde thema's (Flick, 2018). Daarnaast is door de participanten een cirkelmodel ingevuld

(Antonucci, 1985). Dit model geeft weer in welke mate van importantie de personen in het netwerk van de ondervraagde worden geplaatst.

3.3 Onderzoeksgroep

De hoofdonderzoeker van het onderzoek heeft in samenwerking met Nidos, COA, school en samenwerkingspartners mogelijke participanten benaderd. Vervolgens hebben de participanten hun medewerking toegezegd. In het onderzoek ligt de focus op alleenstaande, gevluchte Syrische jongeren tussen 16 en 18 jaar oud. Uit deze groep is een gelegenheidssteekproef getrokken. De doelgroep bevat 11 (n=11) jongeren; acht jongens en drie meisjes.

3.4 Procedure

Gedurende het onderzoek zijn meerdere interviews afgenomen bij de doelgroep. Deze interviews zijn face-to-face afgenomen. De participanten kregen zelf de vrijheid om de locatie van de interviews te bepalen. Bij het eerste interview met iedere participant heeft de onderzoeker zich allereerst geïntroduceerd als onafhankelijke onderzoeker om duidelijk te maken dat de uitkomsten van de interviews geen invloed hebben op een eventuele asielprocedure. Vervolgens is bij iedere participant om toestemming gevraagd voor het afnemen van de interviews en het opnemen ervan. Daarbij werd aangegeven dat de informatie die door de jongere verstrekt wordt alleen voor onderzoeksdoeleinden gebruikt zal worden. Wanneer er geen toestemming werd gegeven voor een opname, zijn er field notes gemaakt van de interviews.

Tijdens de interviews werd door de onderzoeker gebruik gemaakt van een vooraf opgezette topic list. De onderzoeker heeft zich opgesteld als conversatiepartner, waarbij ernaar gestreefd werd om alle topics te bespreken, maar dit is niet geforceerd. De topic list bestond uit de volgende onderwerpen: transnationale banden, het sociaal netwerk, het gevoel van belonging, toekomstdoelen, migratie-ervaringen en blik op de ontvangen zorg. Omdat er eerst een bepaalde mate van vertrouwen moest worden ontwikkeld zijn onderwerpen als migratie-ervaringen en de blik op de ontvangen zorg niet bij het eerste interview besproken. Deze onderwerpen zijn tijdens vervolginterviews uitgevraagd. Daarnaast werd tijdens één van de vervolginterviews het cirkelmodel met de participanten ingevuld.

3.5 Data-analyse

Alle interviews (mits toestemming voor opname) zijn opgenomen met een audiorecorder en naderhand getranscribeerd. De opnamen, transcripten, field notes en cirkelmodellen werden

opgeslagen op een beveiligde harde schijf. Alle verzamelde data tot aan april 2023 werd gebruikt voor dit onderzoek. De transcripties en field notes van de interviews werden inductief gecodeerd met behulp van Atlas.ti. Hiervoor werd gebruik gemaakt van de door Braun en Clarke (2006) opgezette criteria voor een thematische analyse. Allereerst zijn de transcripties en field notes zin voor zin open gecodeerd. Vervolgens zijn de ontstane codes door middel van axiaal coderen samengevoegd. Tot slot zijn de hoofdthema's bepaald en is de theorieontwikkeling gedaan door middel van selectief coderen. Aan de hand van de thema's zullen de onderzoeksvragen beantwoord worden.

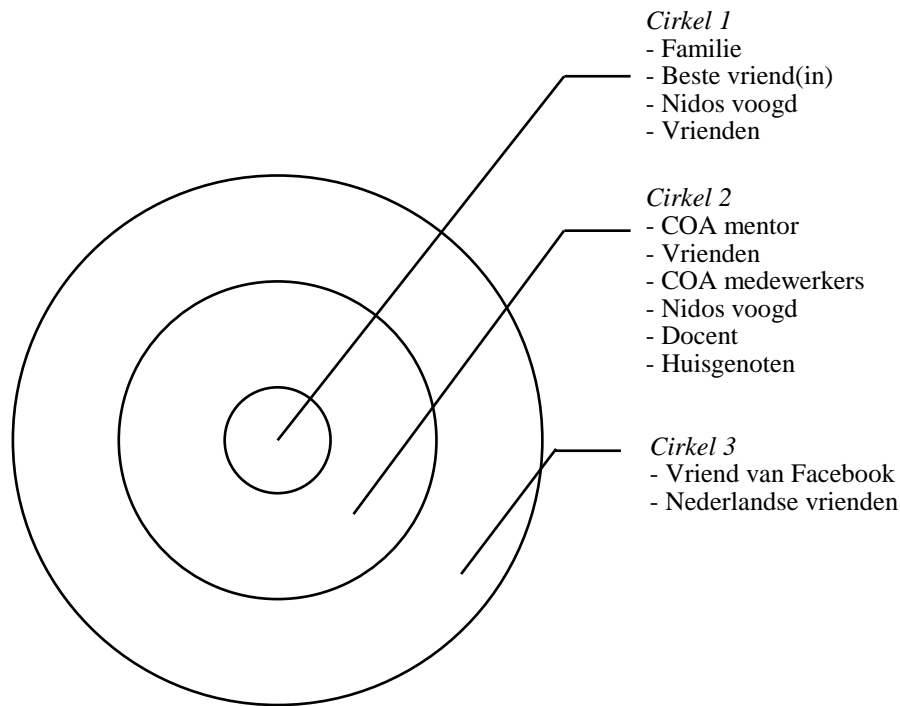
4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de deelvragen beantwoord. In de eerste paragraaf zullen de eerste twee deelvragen beantwoord worden. De tweede paragraaf zal gericht zijn op het beantwoorden van de derde deelvraag. Om de gegevens uit de resultaten te ondersteunen zal hier en daar gebruik gemaakt worden van citaten van participanten. Deze zijn afwisselend in het Engels en in het Nederlands, afhankelijk van de gesproken taal in het interview. In enkele gevallen wordt de context verduidelijkt door woorden die tussen teksthaken zijn geplaatst.

4.1 Netwerk en de invloed van het netwerk

In deze sub paragraaf zullen zowel de eerste als de tweede deelvraag worden beantwoord. De eerste deelvraag van het onderzoek luidde: *Wie maken deel uit van het door alleenstaande gevluchte jongeren uit Syrië beschreven netwerk binnen Nederland?* De tweede deelvraag luidde: *Door wie en in welke mate wordt er vanuit het netwerk van alleenstaande gevluchte jongeren uit Syrië invloed uitgeoefend op deze jongeren?*

Allereerst zijn de personen en rollen in het netwerk van alleenstaande gevluchte jongeren, zoals genoemd door de participanten, weergegeven.. Figuur 1 laat zien welke personen de participanten in de, aan hen voorgelegde cirkelmodellen, benoemen. Deze worden ingedeeld in cirkels, oplopend in importantie voor deze jongeren. Vervolgens wordt beschreven wat voor invloed deze personen hebben op de alleenstaande gevluchte jongeren.

Figuur 1: Beschreven rollen binnen het netwerk van alleenstaande gevluchte jongeren

4.1.1 Vrienden

Vrienden worden door alle participanten genoemd als onderdeel van hun netwerk in Nederland. Deze vrienden worden met name gevonden op school, in het aanmeldcentrum, in de procesopvanglocatie (POL), in het AZC of in kleinschalige woonvoorzieningen (KWE) van Nidos. Naast dat er vrienden gemaakt worden met Syrische jongeren worden ook jongeren met andere nationaliteiten genoemd; Afghaanse, Koerdische, Irakese, Eritrese, Marokkaanse en Arabische. Een aantal keer wordt onderscheid gemaakt tussen ‘beste vrienden’ en ‘andere vrienden’. Beste vrienden worden regelmatig bij naam genoemd en zijn personen waar vaak al langer contact mee is in Nederland. Een van de participanten noemt een vriendin die zij al kent van haar tijd in Syrië, waar zij nu ook mee samenwoont in een huis: *“Ja, en die andere is eeh. Mijn vriendinnen we zijn veel ja, lang samen, want in Syrië was ook samen. Zeg maar 14 jaar”*. De andere vrienden zijn jongens of meiden die zij kennen van school of vanuit de verschillende opvangcentra of woonvormen. De vrienden wonen vaak verspreid door het hele land.

Vier participanten hebben vriendschappen binnen de Nederlandse bevolking. Twee participanten noemen de sportclub als start van het contact. Ook de werkplek wordt een keer genoemd als een plek waar een participant vriendinnen heeft opgedaan. Een ander noemt de lokale supermarkt als contactlocatie, waar een vriendschap is ontstaan met de eigenaren. Zij nodigen de participant bij hen thuis uit om te komen eten en gaan af en toe met hem uiteten.

Deze participant heeft hier, naast vriendschap, ook een werkplek aan overgehouden in de supermarkt. Ten slotte worden naast 'live' vrienden ook online vrienden genoemd (twee keer), welke de participanten via Facebook of Instagram hebben leren kennen.

In de cirkelmodellen worden vrienden in alle drie de lagen van het model genoemd. De beste vrienden worden uitsluitend in de eerste cirkel genoemd. Vrienden die gemaakt worden binnen het AZC of andere woonplekken worden zowel in Cirkel 1 (twee keer) geplaatst als in Cirkel 2 (drie keer). De eerder genoemde bevriende eigenaren van de supermarkt worden in Cirkel 2 geplaatst door de betreffende participant. Ten slotte worden vrienden in Nederland (een keer) en een online vriend (een keer) in Cirkel 3 geplaatst.

4.1.2 COA medewerkers

COA medewerkers worden door alle participanten genoemd in de interviews. Deze medewerkers hebben verschillende functies. De participanten treffen COA medewerkers in het aanmeldcentrum, de POL, in het AZC en in de KWE/KWG.

De COA mentor wordt door zes participanten genoemd als iemand waar zij (regelmatig) contact mee hebben. Daarnaast worden algemene medewerkers van de POL, het AZC of de KWE genoemd. Ook wordt een keer een psycholoog genoemd, die in het AZC werkt. Ten slotte worden nog een straatcoach genoemd (een keer) en een Syrisch gezin dat vrijwilligerswerk doet bij COA (een keer) op een POL. Hoeveel contact er is met de COA mentoren verschilt per woonplek. Een participant omschrijft dat de mentoren twee tot drie keer per week langskomen in zijn KWE.

In de cirkelmodellen worden COA medewerkers vier keer genoemd. De participanten maken onderscheid tussen COA mentoren (drie keer) en COA medewerkers (een keer). Beide rollen worden uitsluitend in Cirkel 2 geplaatst.

4.1.3 Nidos voogd

Iedere alleenstaande gevluchte jongere krijgt een voogd toegewezen bij aankomst in Nederland. De voogd wordt door negen van de elf participanten genoemd in de interviews. De voogd wordt door vijf participanten in de interviews omschreven als een belangrijk persoon in hun leven op dit moment. Vijf participanten zeggen echter dat de Nidos voogd te weinig tijd heeft voor hen. Zij zouden graag meer contact willen met hun voogd. In een enkel geval had de afwezigheid van de voogd te maken met ziekte (corona).

In de cirkelmodellen wordt de voogd door drie participanten in hun netwerk geplaatst. Eenmaal is dit in Cirkel 1 en twee anderen plaatsen de voogd in Cirkel 2.

4.1.4 Docenten/school

Voor alle participanten is school een locatie waar zij veel tijd doorbrengen. De participanten volgen onderwijs op meerdere plekken: de POL, het AZC, de ISK en op het mbo. Drie participanten noemen docenten, waarvan twee participanten expliciet één docent noemen. In het cirkelmodel wordt deze docent geplaatst in Cirkel 2.

4.1.5 Familie in Nederland

Hoewel de participanten veelal alleen zijn aangekomen, zijn er participanten waarvan familieleden in Nederland aanwezig zijn. Bij één van de participanten is de familie niet lang voor het interview aangekomen in een AZC in Nederland. Daarnaast woont zij samen met een nicht van haar. Twee participanten zijn neven van elkaar en hebben een periode samengewoond. Nog twee andere participanten zijn zussen van elkaar. Zij wonen nog steeds samen.

Familie wordt door alle participanten genoemd als een belangrijke en ondersteunende factor. Veel van de families wonen nog in Syrië. De meeste participanten hebben bijna dagelijks contact met hun families. Hierover zegt een jongere het volgende: *“It's [contact met familie] almost once per day. One time per day. Because the family for us for the person is the number one. It's above everything else”*.

Familie wordt door alle participanten in Cirkel 1 geplaatst. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen eerste- (ouders), tweede- (broers, zussen, grootouders), of derdegraads (ooms tantes, neven, nichten) familieleden.

4.1.6 Contact met andere Nederlanders

Naast eerder genoemde vriendschappen met Nederlanders worden ook andere contacten met de Nederlandse bevolking genoemd door acht participanten. Zo heeft een participant een relatie met een Nederlander en heeft hij ook contacten met haar familie. Een andere participant noemt zijn voetbaltrainer als een belangrijk persoon voor hem en heeft daarnaast ook Nederlandse contacten overgehouden aan zijn voetbalteam. Zijn teamgenoten werken in de lokale supermarkt en hij treft ze daar regelmatig. Een ander voorbeeld dat wordt genoemd door een participant is de interactie met een kassière.

In de cirkelmodellen worden geen andere Nederlanders vermeld.

4.1.7 Huisgenoten/medebewoners

Vijf participanten noemen hun huisgenoten en medebewoners (naast vrienden). Een van deze participanten plaatst zijn huisgenoten in Cirkel 2.

4.1.8 Overige betrokken personen in het netwerk

Een van de participanten heeft contact met de Syrische gemeenschap in zijn stad. Daarnaast wordt nog een aantal personen genoemd dat in mindere mate betrokken is bij de participanten. Zo worden een advocaat en medewerkers van de IND genoemd, die betrokken zijn bij de asielprocedure van één van de participanten. Van de overige betrokken personen in het netwerk wordt niemand genoemd in het cirkelmodel.

4.2 Steunend en belemmerend in de transitie naar volwassenheid

In deze paragraaf wordt de derde deelvraag beantwoord: *Op welke manier ervaren alleenstaande gevluchte jongeren uit Syrië steun en wat ervaren zij als belemmerend in de transitie naar volwassenheid vanuit hun netwerk binnen Nederland?* De ondersteunende en belemmerende factoren worden beschreven per rol binnen het netwerk van alleenstaande gevluchte jongeren.

4.2.1 Vrienden

De alleenstaande gevluchte jongeren in dit onderzoek geven aan dat zij op verschillende manieren steun ervaren van hun vrienden. Daarin wordt onderscheid gemaakt tussen beste vrienden, vrienden in het AZC, vrienden op school en Nederlandse vrienden.

Vier participanten geven aan dat ze met hun beste vrienden goed kunnen praten en dat ze emotionele steun ervaren uit het veelvuldige contact. Twee van de participanten geven aan dat praten met hun beste vrienden ervoor zorgt dat zij zich minder eenzaam voelen. Daarnaast ondernemen de participanten samen met hun vrienden activiteiten als voetballen, dansen of fietsen.

Vier participanten noemen een gevoel van onderling begrip en acceptatie te krijgen van vrienden in het AZC. Ook zij ondernemen activiteiten met de participanten. Zo wordt door twee participanten genoemd dat zij sportieve activiteiten ondernemen met hun vrienden in het AZC. Door één van de participanten wordt genoemd dat zijn vrienden uit het AZC

komen aanmoedigen bij zijn voetbalwedstrijd, waar hij een positief gevoel aan overhoudt.

Vrienden op school zijn met name ondersteunend in schoolse zaken en bij het aanleren van de Nederlandse taal. Vaak zijn de vrienden op school ook vrienden vanuit het AZC. Door één participant wordt genoemd dat hij zijn vrienden op school helpt door hun fietsen te repareren.

De vier participanten die Nederlandse vrienden noemen als onderdeel van hun netwerk, geven aan dat zij zich thuis voelen in Nederland door het positieve contact met hen. Twee participanten geven aan dat het hen helpt om beter Nederlands te leren spreken. Ook kunnen de contacten met Nederlandse vrienden op andere vlakken steunend zijn voor de jongeren. Zo noemen twee participanten de ondersteuning die zij krijgen bij zaken als het openbaar vervoer of Nederlandse regelgeving rondom bijvoorbeeld verzekeringen. Daarnaast steunt een Nederlands koppel één van de participanten door het aanbieden van een baan.

Belemmerende factoren vanuit vriendschappen hebben te maken met de vele verhuizingen van de jongeren. Zo geeft één van de participanten aan dat hij het steeds moeilijker vindt om sociale contacten aan te gaan, omdat hij niet zeker weet of hij daar lang zal blijven wonen. Daarover vertelt een jongere het volgende: *“It's difficult because I have still here a lot and make a relations with the boys and make good friendships, let's say call them friendships and it's difficult to leave it behind and continue”*. Hij noemt dat zijn beste vriend onlangs verhuisd is naar de andere kant van Nederland.

4.2.2 COA medewerkers

De COA medewerkers zijn veelvuldig in contact met de alleenstaande gevluchte jongeren in dit onderzoek. Hierin worden de algemene COA medewerkers, COA mentoren, de straatcoach en het Syrische gezin dat als vrijwilligers voor COA werkt genoemd.

In het algemeen bieden COA medewerkers een luisterend oor en geven ze advies aan de participanten in dit onderzoek. Door vier van de participanten wordt aangegeven dat deze ondersteuning hen een welkom gevoel geeft. Twee participanten noemen dat de COA medewerkers hen helpen bij het leren kennen van de Nederlandse cultuur. Daarnaast noemt één van de participanten dat de COA medewerkers helpen bij praktische dingen als koken, opstaan, het aanvragen van een bankpas of als er problemen ontstaan. Ook noemt één van de participanten, die in een KWE woont, de praktische ondersteuning in de vorm van vervoer: *“So like, if we have an appointment and we don't know where it is, he have to take us with the car and come back with us. Like I had the intake with the school”*.

Vier participanten noemen de COA mentor als iemand die hen ondersteunt en waar ze

bij terecht kunnen met vragen. De omschreven eigenschappen van COA mentoren die genoemd worden door de participanten zijn: positief, lief, behulpzaam en respectvol. Eén participant noemt een mentor een ‘soort van beste vriend’, omdat hij zich begrepen voelde. Daar zegt deze participant het volgende over: *“Because everything I was asking him. Like eh. A lot of things. I was asking him a lot of things. Even some ideas I was telling him, and he was like the most one who understand these ideas from COA”*.

Door activiteiten te ondernemen (fietsen repareren, samen koken) met de participanten ondersteunen de COA mentoren ook bij de invulling van de vrije tijd. Daarnaast zorgt materiële ondersteuning, bijvoorbeeld een laptop of gereedschap voor een fiets, ervoor dat de alleenstaande gevluchte jongeren zelfstandiger worden. Op de vraag of een participant tevreden was met de zorg die hij kreeg van de COA mentoren antwoordde hij: *“Natuurlijk. And my.. my mentors in COA, they are very special, they are.. worrying, they are very... treat us in a very beautiful way in a good way. Even, understanding what we saying, what we mean, we want”*.

De genoemde straatcoach ondersteunde een van de participanten door te vertalen voor hem. Daarnaast ondersteunde het genoemde Syrische gezin in algemene zaken bij één van de participanten. Hij gaf daarbij aan dat de vader van dit gezin een grappige man was waar hij mee kon lachen.

Als belemmerende factor noemde één participant dat hij de asielprocedure te lang vond duren en dat hij teleurgesteld was dat de COA medewerker dat niet sneller kon verzorgen. De veelvoud aan betrokken instanties zorgt bij deze participant voor onduidelijkheid. Zo is het voor hem niet duidelijk wat het verschil is tussen het COA en de IND, aangezien beide instanties een rol spelen in de asielprocedure, waarbij het COA verantwoordelijk is voor de opvang en het IND zich bezighoudt met de asielprocedure.

4.2.3 Nidos voogd

Alle alleenstaande gevluchte jongeren hebben een Nidos voogd en de meeste participanten hebben regelmatig contact met de voogd. Drie participanten spreken uit dat zij het contact met de voogd positief vinden en twee participanten spreken expliciet uit dat zij tevreden zijn met hun voogd.

De voogd ondersteunt de participanten bij een veelvoud aan zaken (asielprocedure, gezinshereniging, onderwijsperspectief, woonperspectief of ander toekomstperspectief). Een participant bespreekt zijn interactie met zijn voogd over vervolgonderwijs: *“She said because*

you're a smart boy. Not a regular one. And you want to study. So make sure where you want to study. Try to search where do you want to study. And what is the study you want to do".

Daarnaast komt bij twee participanten naar voren dat zij zich gesteund voelen en dat zij positief bekrachtigd worden om bepaalde initiatieven en toekomstplannen na te streven. De Nidos voogd wordt drie keer genoemd als iemand waarbij de participanten terecht kunnen wanneer zij problemen of moeilijkheden ervaren. Ook blijkt dat de voogd zich empathisch opstelt naar de jongeren. Zo geeft een van de participanten een voorbeeld van dat zijn voogd de enige was die vroeg naar de situatie rondom zijn familie na de aardbevingen in Syrië. Hij kon zijn verhaal vervolgens bij haar kwijt. Eén van de participanten meldt dat hij te horen heeft gekregen van zijn voogd dat hij na zijn 18e in hetzelfde huis (KWE) mag blijven wonen. Hierover meldt hij het volgende: *"And..So she asked me: "So, how.. how long do you want to live here?". I said eh: "I guess, untill my 'familie' comes here". She said: "Yes, I thought about this as well"*.

Belemmerend in het contact met de Nidos voogd is dat zij volgens de participanten regelmatig geconfronteerd worden met een gebrek aan tijd bij de ondersteuning van hen. Dit resulteert in belemmeringen en vertraging van cruciale processen, zoals het aanvragen van verblijfsvergunningen, het faciliteren van passende huisvesting, het bieden van mentale ondersteuning en het mogelijk maken van geschikt onderwijs. Eén van de jongeren meldt bijvoorbeeld dat de inschrijving voor haar mbo-opleiding vertraging oploopt als gevolg van het tijdgebrek van haar voogd.

4.2.4 Docenten/school

Alle alleenstaande gevluchte jongeren in dit onderzoek volgen een vorm van onderwijs. De meningen over het onderwijs en de docenten zijn verdeeld onder de participanten.

Twee participanten noemen dat de docenten een belangrijke rol spelen in het aanleren van de Nederlandse taal, waarbij eenmaal de docent lesstof mee naar huis geeft om extra te kunnen oefenen. Ook wordt specifiek een docent genoemd waar twee participanten terecht konden wanneer zij vragen hadden of ergens mee zaten.

Als belemmerend wordt ervaren dat twee participanten als Arabisch sprekenden zich gediscrimineerd voelden doordat de docent streng was voor hen, maar niet voor Hongaarssprekende klasgenoten. Ook noemt een participant dat zijn ambities naar beneden toe werden bijgesteld door de docent, waardoor hij zich niet serieus genomen voelde. Eenmaal noemt een participant dat op school te weinig rekening wordt gehouden met de Ramadan, wat boosheid bij hem opriep.

Zes participanten geven aan dat zij het onderwijsniveau te laag vinden. Ook geven twee participanten aan dat zij veel stress ervaren door school. Dit viel naar eigen zeggen te wijden aan hun eigen verwachtingen ten opzichte van hun progressie. Dit ging hen niet snel genoeg. Daarbij hebben twee participanten het gevoel dat zij tijd verloren hebben door het tekort aan onderwijs. Eén participant vertelt daar het volgende over: *“We have seven days in the week. We only are taking [school] for 4 days, and today was eh... Today was a teacher was sick so we only had 3 days this week. And each we. Each days is 24 hours and we are not studying even for 24 hours”*.

4.2.5 Familie in Nederland

De families van de alleenstaande gevluchte jongeren in dit onderzoek zijn vaak nog in Syrië of verspreid over Europa en het Midden-Oosten. Toch zijn er van sommige jongeren ook familieleden aanwezig in Nederland.

Alle participanten geven aan dat familie belangrijk is. De vijf participanten waarvan familieleden in Nederland zijn geven aan het gevoel te hebben dat zij hen begrijpen. Daarnaast stimuleren zij de ambities en toekomstplannen van de participanten. Eén participant noemt dat haar gezin in Nederland is, maar nog in een AZC verblijft. Zij zijn in afwachting van een huis, maar dit duurt naar haar idee lang, omdat zij al zes maanden in het AZC wonen. Zij helpt haar familie, omdat zij al beter Nederlands spreekt en weet hoe het in Nederland werkt. Zij vertelt hier het volgende over: *“Of, ja, kijk mijn ouders ze kunnen niet Nederlands, dus ik moet met de ouder eh de docent van mijn zus eh, ja spreken.(..) En ik moet met mijn zus naar afspraken gaan... Ja, ik vertaal. (..) Ik heb een beetje lastig. Ik word snel moe. (..) Ja. Maar eh, ik wil eh alles ik help mijn familie. Ik vind ook leuk”*.

Een belemmerende factor is de zorgen die zij hebben over familieleden. Zo geven drie jongeren aan dat de zorgen voor hun familie in Syrië een negatieve invloed heeft op hun schoolprestaties. Ook zorgde de aardbeving in februari 2023 in Syrië voor spanningen bij de participanten.

4.2.6 Contact met andere Nederlanders

Een aantal participanten beschrijft interacties met andere Nederlanders in de interviews. Zij zijn in sommige gevallen een steun bij het aanleren van de taal. Een participant noemt contact met een kassière van de plaatselijke supermarkt. *“We went there [plaatselijke supermarkt] and eh.. I was speaking English with her [cassiere], so she spoke English with my friend. But my friend doesn't speak English. So I told them. I told her eh... perhaps it's better to speak Dutch with him. Because he is trying to speak eh learn Dutch ... and not English. She laughed*

and said okay. And few next times when I went there and she was there, she was speaking Dutch with me. And the things I wasn't understanding it, she was translating to English automatic, without me asking”.

Daarnaast noemen twee participanten situaties waardoor zij zich thuis voelen door positieve interacties met Nederlanders. Eén participant stond buiten tijdens Oud en Nieuw naar het vuurwerk te kijken en een omstander sprak hem aan: *“We came to the object that I'm immigrant here in Holland. And that. He said: From which country. I said: from Syria. And he welcomed me very.. He said welcome to me very much and we did, like the handshake and that. And he said: Don't care for anyone who says to you.. racist thing and tell you like you're not welcome and that. Because you're always welcome and they don't know how to... they don't know the war”.*

Ook zijn er situaties waarin Nederlanders behulpzaam zijn, bijvoorbeeld in het openbaar vervoer. Een andere participant geeft aan dat hij duidelijkheid krijgt door de directe en eerlijke houding van Nederlanders. Ook beantwoordt een van de participanten een vraag of hij ervaringen heeft met racisme: *“Eh... Never. Until now we have not seen nothing. Even they were very open with us. Even they say if we needed help, for example in the metro station they are helping us a lot and saying welcome for that”.*

Daarentegen kunnen de houding en gedragingen van Nederlanders ook als belemmerend worden ervaren. Twee participanten geven meerdere voorbeelden van situaties waarin zij zich niet thuis voelden door racisme en discriminatie vanuit Nederlanders. Zij noemen het voorbeeld van een Koran verbranding van Pegida (een anti-islamitische beweging). Ook noemen zij de volgende interactie met Nederlanders bij een pinautomaat: *“They [de participanten] were trying to get money from the ATM, and a couple behind them kept telling them ‘Yalla, yalla’. They asked if that couple knew that it means ‘hurry, hurry’. Later on, they told them to ‘ga terug naar je eigen land’”.*

4.2.7 Huisgenoten/medebewoners

Vier van de participanten noemen de relatie met huisgenoten als vriendschappelijk. Zo noemde één van de participanten dat hij zich thuis voelde in zijn KWE, dat hij zichzelf kon zijn en dat er sprake was van wederzijds respect. Ook geeft dezelfde participant aan dat hij het fijn vindt dat er geen bedreigingen worden gedaan of ruzies zijn in zijn huis.

De onplezierige omstandigheden op hun woonplek die ontstaat door hun huisgenoten/medebewoners wordt door sommige participanten als belemmerend ervaren. Zo geeft een participant aan dat hij zich niet thuis voelt, vanwege de aanhoudende racistische

opmerkingen die zijn huisgenoten naar elkaar maken, evenals het gebruik van drugs en alcohol door hen. Drie respondenten uiten ongenoegen over de hygiëne en het lawaai van huisgenoten in huis. Dit heeft een negatieve invloed op hun slaap en weerhoudt hen ervan om bijvoorbeeld te gaan koken omdat zij de keuken te vies vinden.

4.2.8 Overige betrokken personen in het netwerk

Een van de participanten ervaart steun vanuit de Syrische gemeenschap in zijn stad waardoor hij zich thuis voelt. Een andere participant krijgt juridische steun van een advocaat. Een belemmerende factor is echter dat hij weinig vertrouwen heeft in deze advocaat en zegt hierover het volgende: “*Yeah, we did file a complaint. Complaint, but the lawyer don't do that much of a thing. Let's put it like this: the IND is like the whole government and eh, they changed the laws like they want, as they want*”. Daarnaast wordt door twee andere participanten met een Palestijns-Syrische achtergrond ook een interactie met een advocaat genoemd. Zij zijn geboren in Palestina en worden door de advocaat meermaals als ‘stateloos’ aangeduid. Dit was pijnlijk voor hen en gaf geen welkom gevoel, omdat zij zich ook identificeren met hun Palestijnse achtergrond.

5. Conclusie en discussie

5.1 Conclusie

De hoofdvraag van dit onderzoek was: *Hoe ervaren alleenstaande gevluchte jongeren uit Syrië de invloed van hun netwerk binnen Nederland in de transitie naar volwassenheid?* Om deze vraag te beantwoorden is een kwalitatief onderzoek gedaan waarbij gebruik gemaakt is van semigestructureerde interviews.

Uit de resultaten is gebleken dat vrienden, medewerkers van het COA, de Nidos voorgd, docenten, familie in Nederland, huisgenoten/medebewoners, contacten met andere Nederlanders en contacten uit de Syrische gemeenschap onderdeel kunnen uitmaken van het netwerk in Nederland van alleenstaande gevluchte jongeren uit Syrië.

Familie en beste vrienden hebben voor alleenstaande gevluchte jongeren de belangrijkste rol (Cirkel 1). De rol van andere vrienden en de Nidos voorgd is voor sommige jongeren net zo belangrijk (Cirkel 1), maar wordt door anderen als minder belangrijk beschouwd (Cirkel 2). Medewerkers van het COA, docenten en huisgenoten worden door de alleenstaande gevluchte jongeren ook in Cirkel 2 geplaatst. De minst belangrijke rol hebben vrienden van Facebook of Nederlandse vrienden (Cirkel 3).

Vrienden bieden emotionele steun, waardoor de alleenstaande gevluchte jongeren zich

minder eenzaam voelen. Ook ondernemen deze jongeren activiteiten met hun vrienden. Door het positieve contact met hun Nederlands vrienden voelen de jongeren zich thuis in Nederland, leren ze beter Nederlands spreken en worden ze geholpen bij Nederlandse regelgeving rondom bijvoorbeeld verzekeringen. Belemmerend in het contact met vrienden is dat alleenstaande gevluchte jongeren, door de vele verhuizingen, meer moeite krijgen om sociale contacten aan te gaan.

COA medewerkers bieden een luisterend oor en zorgen ervoor dat de alleenstaande gevluchte jongeren zich meer thuis voelen in Nederland. Ook helpen ze bij het leren kennen van de Nederlandse cultuur en bij praktische zaken. Daarnaast ondersteunen COA medewerkers bij het invullen van de vrije tijd. Een belemmerende factor is dat COA medewerkers niet altijd duidelijk zijn over de rolverdeling rondom de asielprocedure.

De Nidos voogd ondersteunt de alleenstaande gevluchte jongeren bij de asielprocedure, gezinshereniging en onderwijs-, woon- en ander toekomstperspectief. Ook kunnen ze bij hen terecht voor mentale ondersteuning. Een belemmering in het contact is dat de jongeren ervaren dat de Nidos voogd te weinig tijd voor hen heeft.

Docenten spelen een rol in het aanleren van de Nederlandse taal. Ook is er de mogelijkheid om vragen te stellen. Belemmeringen binnen het onderwijs zijn discriminatie en een te laag onderwijsniveau.

Familieleden in Nederland geven de alleenstaande gevluchte jongeren het gevoel dat ze begrepen worden. Daarnaast ondersteunen zij elkaar bij het leren van de Nederlandse taal en cultuur. De zorgen die de jongeren hebben over familieleden in Syrië spelen een belemmerende rol.

Contact met andere Nederlanders helpt de alleenstaande gevluchte jongeren bij het leren van de Nederlandse taal en geeft hen het gevoel welkom te zijn in Nederland. De jongeren worden echter ook geconfronteerd met situaties waarin zij discriminatie ervaren.

Huisgenoten kunnen een positieve invloed hebben door de alleenstaande gevluchte jongeren een 'thuisgevoel' te geven. Racisme, problemen met hygiëne en het lawaai van huisgenoten zijn belemmerende factoren.

Tot slot wordt steun ervaren vanuit de Syrische gemeenschap, waardoor de alleenstaande gevluchte jongeren zich thuis voelen. Ook wordt juridische steun verleend aan deze jongeren. Een belemmerende factor hierin is dat sommige alleenstaande gevluchte jongeren wantrouwen hebben richting de overheid.

Uit dit kwalitatieve onderzoek is gebleken dat alleenstaande gevluchte jongeren uit

Syrië zowel steunende als belemmerende invloeden ervaren van hun netwerk binnen Nederland in de transitie naar volwassenheid. Vrienden, COA medewerkers en Nidos voogden hebben een steunende invloed op meer leefgebieden van alleenstaande gevluchte jongeren dan docenten, familieleden in Nederland, huisgenoten/medebewoners, contacten met andere Nederlanders en contacten met de Syrische gemeenschap.

5.2 Discussie

In dit onderzoek zijn semigestructureerde interviews afgenomen om te achterhalen hoe alleenstaande gevluchte jongeren uit Syrië de invloed van hun netwerk binnen Nederland ervaren in de transitie naar volwassenheid. Uit de bevindingen blijkt dat de ervaringen van alleenstaande gevluchte jongeren, met betrekking tot de transitie naar volwassenheid, zowel positieve als negatieve aspecten omvatten.

5.2.1 Sociaal kapitaal

In het theoretisch kader van het huidige onderzoek is de theorie over sociaal kapitaal aangehaald. Hierin wordt door Putnam (2000) een onderscheid gemaakt tussen verschillende concepten; *bonding*, *bridging* en *linking* sociaal kapitaal. De theorie hierover zegt dat *linking* sociaal kapitaal voor hulp vanuit externe organisaties (zoals Nidos of COA) en ondersteuning in de vorm van informatie of bepaalde middelen kan zorgen (Szreter & Woolcock 2004; Beirens et al. 2007). Het huidige onderzoek wijst echter uit dat de rol van de COA medewerkers en de Nidos voogd ook als *bridging* sociaal kapitaal dient voor de alleenstaande gevluchte jongeren uit Syrië. De COA medewerkers en de Nidos voogd spelen een belangrijke rol voor deze jongeren door ze in contact te brengen met de Nederlandse bevolking.

5.2.2 Netwerk en de invloed van het netwerk

Het huidige onderzoek heeft uitgewezen dat het netwerk van alleenstaande gevluchte jongeren uit meerdere verschillende actoren bestaat. Vrienden, medewerkers van het COA, de Nidos voogd, docenten, familie in Nederland, huisgenoten/medebewoners, contacten met andere Nederlanders en contacten met de Syrische gemeenschap. Het is belangrijk op te merken dat niet alle netwerken noodzakelijkerwijs alle genoemde rollen omvatten, maar dat het totaal van de netwerken deze verscheidenheid aan rollen vertegenwoordigt. De resultaten meldden, met uitzondering van een Syrisch gezin dat als vrijwilligers voor het COA werkt, geen contacten vanuit maatjesprojecten of vrijwilligersorganisaties, terwijl onderzoek van Uozie & Verkade (2016) dit noemt als een belangrijk onderdeel van het netwerk van deze jongeren. Ook

Behrendt et al. (2022) noemen vrijwilligers als een van de drie belangrijkste actoren in het netwerk van alleenstaande gevluchte jongeren. Een mogelijke oorzaak van de beperkte aanwezigheid van vrijwilligers in de netwerken van de participanten in het huidige onderzoek is mogelijk het tekort aan vrijwilligers dat na de corona pandemie is ontstaan. Zo meldt het CBS dat in 2020 (het eerste jaar van de pandemie) nog 44% van de Nederlandse bevolking ‘in de afgelopen vier weken’ vrijwilligerswerk deed, tegenover 22% in 2021. In 2021 werden met name tekorten in scholen, jeugdwerk en culturele organisaties gemeld (CBS, 2022).

Wat betreft de mate van invloed valt op dat de Nidos voogd in Cirkel 1 geplaatst wordt door een aantal alleenstaande gevluchte jongeren. Ook in het onderzoek van Kalverboer (2017) wordt genoemd dat de voogd voor deze jongeren kan voelen als een vader of moeder. De keerzijde hiervan is dat zij nu al bang waren voor het moment waarop deze steun weg zou vallen. Dunbar (1993) noemt dat de kring van mensen met wie je bindende relatie kan aangaan beperkt is. Wanneer een hulpverlener in de *inner circle* komt betekent dit dat dit ten koste gaat van iemand uit het natuurlijke netwerk. Dit terwijl het contact met een hulpverlener, zo ook een Nidos voogd, niet blijvend is. Het risico hiervan is dat de Nidos voogd een belangrijke plek bezet houdt, met als gevolg minder ruimte voor nieuwe contacten.

5.2.3 Steunend en belemmerend in de transitie naar volwassenheid

Spanjaard en Slot (2015) omschrijven acht ontwikkelingstaken die typerend zijn voor de transitie naar volwassenheid of de periode van *ontluikende volwassenheid*, zoals zij deze omschrijven. Surace voegt daar twee uitdagingen aan toe die gelden voor alleenstaande gevluchte jongeren: de stap van hun eigen cultuur in een nieuwe cultuur en de omgang met traumatische ervaringen die zij voor, tijdens of na hun reis hebben opgelopen.

De eerste ontwikkelingstaak betreft het verwezenlijken van een eigen woonsituatie. Uit de resultaten blijkt dat zowel de COA mentor als de Nidos voogd ondersteuning biedt bij het vinden van een passende woning voor alleenstaande gevluchte jongeren. Ook Raitelhuber (2021) geeft aan dat de mentor assisteert bij het vinden van een geschikte woonplek voor deze jongeren.

De tweede ontwikkelingstaak betreft het creëren van zelfstandigheid ten opzichte van het gezin en de familie. Uit de resultaten blijkt duidelijk dat familie een grote rol speelt in het leven van deze jongeren. Desondanks komt deze ontwikkelingstaak niet terug in de resultaten. Spanjaard & Slot (2015) benadrukken dat de westerse cultuur vaak gericht is op autonomie, terwijl andere culturen juist waarde hechten aan onderlinge verbondenheid en loyaliteit aan het collectief. Dit geldt eveneens voor de Syrische cultuur. Dit verklaart mogelijk waarom de

focus van deze jongeren niet op het vervullen van deze ontwikkelingstaak ligt.

De derde ontwikkelingstaak heeft betrekking op de afronding van onderwijs en het behalen van een startkwalificatie. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat de Nidos voogd een ondersteunende rol vervult bij het identificeren en selecteren van een geschikte opleiding voor de jongeren. Wat opvalt is dat docenten niet genoemd worden als steunende invloed bij het bereiken van deze ontwikkelingstaak. Uit onderzoek van Kulu-Glasgow et al. (2018) blijkt dat veel alleenstaande gevluchte jongeren de interactie met hun docenten waarderen, evenals het respect dat docenten jegens hen tonen. Dit komt niet overeen met de resultaten van het huidige onderzoek, waar enkel eenmalig een positieve band met een docent genoemd wordt. In het onderzoek van Kulu-Glasgow et al. (2018) wordt echter ook melding gemaakt van alleenstaande gevluchte jongeren die niet tevreden zijn over het geboden onderwijs, door bijvoorbeeld het lage niveau van het onderwijs welke niet aansloot op hun aspiraties. Dit komt overeen met de bevindingen van het huidige onderzoek. Daarnaast ervaren de jongeren belemmeringen bij hun schoolprestaties door de zorgen die zij hebben over hun familie in Syrië.

De vierde ontwikkelingstaak heeft te maken met het realiseren van zinvolle en plezierige vrijetijdsbesteding. Vrienden van de alleenstaande gevluchte jongeren in dit onderzoek worden veelvuldig genoemd bij het ondernemen van activiteiten in de vrije tijd. Ook ondernemen de COA medewerkers (sportieve) activiteiten met deze jongeren. Daarnaast zijn er meerdere jongeren die zich aansluiten bij lokale sportverenigingen, soms met hulp van vrienden, de COA mentor of de Nidos voogd. In het huidige onderzoek komt naar voren dat sportcoaches een waardevolle steun kunnen zijn voor alleenstaande gevluchte jongeren. Dit komt overeen met onderzoek van Kalverboer (2017) waaruit blijkt dat voetbalcoaches steunend zijn.

De vijfde ontwikkelingstaak is gericht op het realiseren van zelfredzaamheid ten opzichte van veranderende regelgeving en contact met instanties waar een meerderjarige mee te maken krijgt. Nederlandse vrienden, COA medewerkers en Nidos voogden helpen de jongeren bij Nederlandse regelgeving rondom bijvoorbeeld verzekeringen. De bevindingen van het huidige onderzoek melden echter ook dat bepaalde regelgeving en procedures rondom de asielpcedure van alleenstaande gevluchte jongeren onduidelijk zijn. Ook uit onderzoek van Uzozie en Verkade (2016) komt naar voren dat alleenstaande gevluchte jongeren behoefte hebben aan informatie om overwogen keuzes te kunnen maken voor hun toekomstperspectief.

De zesde ontwikkelingstaak kijkt naar de mogelijkheid van de jongeren om zelfstandig

zorg te dragen voor een goede gezondheid. COA medewerkers worden genoemd als een positieve invloed omdat zij helpen bij het leren koken of het behouden van het slaapritme. Huisgenoten worden genoemd als een belemmerende factor hierin, vanwege het lawaai dat zij veroorzaken. Ander onderzoek wijst echt uit dat alleenstaande gevluchte jongeren regelmatig kampen met slaapproblemen door bijvoorbeeld nachtmerries (Sedmak et al., 2016). Een reden dat dit in het huidige onderzoek niet naar voren is gekomen kan zijn dat traumatische ervaringen niet zijn uitgevraagd.

De zevende ontwikkelingstaak richt zich op het opbouwen en ontwikkelen van sociale contacten. Vrienden en huisgenoten steunen de alleenstaande gevluchte jongeren in dit onderzoek hierbij. Daarentegen worden vrienden ook genoemd als een belemmerende factor door de vele verhuizingen. Uit onderzoek van Uzozie en Verkade (2016) komt ook naar voren dat een onzekere toekomst jongeren terughoudend kan maken in het aangaan van sociale contacten.

De achtste ontwikkelingstaak heeft betrekking op het aangaan en het opdoen van ervaring met intimiteit en seksualiteit. Enkel één van de alleenstaande gevluchte jongeren in het onderzoek geef aan een relatie te hebben. Dit zou mogelijk te maken kunnen hebben met een onzekere verblijfsstatus (Uzozie & Verkade, 2016). Onderzoek van McDonald (2016) omschrijft daarnaast wisselende successen in liefdesrelaties van alleenstaande gevluchte jongeren door een gebrek aan vertrouwen en negatieve ervaringen op het gebied van relaties.

Surace (2022) noemt de stap van de eigen naar nieuwe cultuur als extra uitdaging voor alleenstaande gevluchte jongeren. Vrienden, COA medewerkers, docenten, familie in Nederland, contacten met andere Nederlanders en de Syrische gemeenschap ondersteunen deze jongeren door hen de taal beter te leren en te helpen bij het beter begrijpen van de Nederlandse cultuur. Discriminatie en racisme vanuit huisgenoten, docenten en andere Nederlanders kunnen daarin echter belemmerend zijn. De veerkracht van deze jongeren heeft mogelijk een positieve invloed op de perceptie van discriminatie (Behrendt et al., 2022).

Als tweede uitdaging noemt Surace (2022) het omgaan met traumatische ervaringen. In het huidige onderzoek is hier niet over gesproken. De onderzoekers hebben hier bewust niet naar gevraagd om eventuele traumatische herbelevingen te voorkomen. Tevens kan de veerkracht van deze jongeren een reden zijn dat zij dit niet zelf ter sprake hebben gebracht. Zoals eerder genoemd hebben diverse onderzoeken aangetoond dat alleenstaande gevluchte jongeren veerkrachtig zijn en in staat zijn om oplossingen te vinden om traumatische

ervaringen te overwinnen en hun leven voort te zetten (Carlson et al., 2012; Dangmann et al., 2021; Sedmak et al., 2016).

5.2.4 Limitaties

De generaliseerbaarheid van het onderzoek is gering omdat het alleenstaande gevluchte jongeren uit Syrië betreft en niet uit andere landen of vluchtelingen in het algemeen. De onderzoeksgroep is bepaald door een gelegenheidssteekproef te nemen uit de populatie. Ondanks dat de uiteindelijke onderzoeksgroep (n=11) beperkt is, komen de uitkomsten grotendeels overeen met de uitkomsten uit andere onderzoeken naar de invloed van het netwerk van alleenstaande gevluchte jongeren. Daarnaast bestaat het grootste deel van de onderzoeksgroep uit jongens, net als dat in de populatie ook het geval is (CBS, z.d.).

In het onderzoek is gebruik gemaakt van semigestructureerde interviews. Doordat data die verzameld is weinig vergelijkbaar is, is deze lastig te interpreteren (Flick, 2018). Dit probleem is echter verholpen door de uitkomsten van de interviews open, axiaal en selectief te coderen volgens de beschreven stappen van Braun & Clarke (2006).

Een andere limitatie van het gebruik van semigestructureerde interviews is de mogelijke aanwezigheid van de interviewer bias. Hierbij kunnen de persoonlijke opvattingen en vooroordelen van de interviewer de interpretatie van de antwoorden beïnvloeden (Olson, 2020). Door de interviews zoveel mogelijk gezamenlijk te doen, de interviews op te nemen en naderhand te transcriberen is getracht deze bias zo klein mogelijk te houden.

Ook is in dit onderzoek sprake van een taalbarrière tussen de interviewers en de participanten. Hierdoor zijn de antwoorden van de participanten mogelijk vertekend. Tevens kan het zijn dat de onderzoekers de antwoorden anders geïnterpreteerd hebben. Door met een tolk of andere vertaler te werken is getracht dit verschil zo klein mogelijk te houden.

Ten slotte hebben niet alle participanten een cirkelmodel ingevuld waardoor deze gegevens minder generaliseerbaar zijn. Zes participanten in het onderzoek hebben de cirkelmodellen ingevuld in één van de vervolginterviews. Bij de andere vijf participanten is na het eerste interview geen vervolginterview ingepland door tijdsgebrek en terughoudendheid voor verdere interviews van de participanten.

5.2.5 Aanbevelingen

Een aanbeveling voor vervolgonderzoek heeft te maken met de leeftijd van de participanten. Tot 2023 werd de voogdij van alleenstaande gevluchte jongeren stop gezet bij het bereiken van de wettelijke leeftijd van achttien jaar, wat vaak voor stress en onzekerheid zorgde bij deze jongeren (UNHCR, 2014). In Nederland is het per 1 januari 2023 mogelijk om de steun

van de voogd te verlengen tot 21 jaar. Dit zorgt ervoor dat jongeren die meer hulp nodig hebben, dit kunnen blijven krijgen. De aanbeveling is om te onderzoeken wat de invloed is van de leeftijd waarop de jongere in Nederland arriveert en het aantal jaren ondersteuning op de transitie naar volwassenheid.

Uit de interviews komt naar voren dat de vrouwelijke participanten beduidend vaker worden geconfronteerd met discriminatie op basis van geloof of afkomst. Een aanbeveling voor vervolgonderzoek kan zijn om gender specifiek onderzoek te doen naar de ervaringen van vrouwelijke alleenstaande gevluchte jongeren in Nederland ten opzichte van die van mannelijke jongeren.

Literatuurlijst

- Allsopp, J., & Chase, E., (2019) Best interests, durable solutions and belonging: policy discourses shaping the futures of unaccompanied migrant and refugee minors coming of age in Europe, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45:2, 293-311, <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1404265>
- Antonucci, T.C. (1985). Social support: Theoretical advances, recent findings and pressing issues. In I.G. Sarason & B.R. Sarason (Eds.), *Social support: Theory, research and applications* (pp. 21–37). Dordrecht. https://doi.org/10.1007/978-94-009-5115-0_2
- Arnett, J. J. (2014). *Emerging adulthood: the winding road from the late teens through the twenties* (Second). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199929382.001.0001>
- Behrendt, M., Lietaert, I., & Derluyn, I. (2022). Continuity and social support: a longitudinal study of unaccompanied refugee minors' care networks. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 20(3), 398–412. <https://doi.org/10.1080/15562948.2021.1930322>
- Beirens, H., Hughes, N., Hek, R., & Spicer, N. (2007). Preventing social exclusion of refugee and asylum-seeking children: building new networks. *Social Policy and Society*, 6(2), 219–229. <https://doi.org/10.1017/S1474746406003484>
- Bjerneld, M., & Puthooppambil, S. J. (2022). Companions to unaccompanied asylum-seeking children in Sweden – experiences of Swedish families. *International Journal of Migration, Health and Social Care*, 18(2), 179–191. <https://doi.org/10.1108/IJMHC-09-2021-0088>
- Bourdieu, P. (2016). “The Forms of Capital,” in J.G. Richardson (ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, Westport, CT: Greenwood Press, p241-258
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Britannica, T. Editors of Encyclopedia (2023, April 11). *adulthood*. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/science/adulthood>
- Calhoun, N. (2010) With a Little Help from Our Friends: A Participatory Assessment of Social Capital among Refugees in Jordan, *Research Paper No. 189*. Geneva: UNHCR, The UN Refugee Agency, <http://www.unhcr.org/research/working/4ca0a0109/little-help-friends-participatory-assessment-social-capital-among-refugees.html>
- Carlson, B. E., Cacciatore, J., & Klimek, B. (2012). A risk and resilience perspective on unaccompanied refugee minors. *Social Work*, 57(3), 259–269. <https://doi.org/10.1093/sw/sws003>
- CBS, (2022). Vrijwilligerswerk 2021. Geraadpleegd van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2022/vrijwilligerswerk-2021>

- CBS, (z.d.). Hoeveel asielzoekers komen naar Nederland? Geraadpleegd van:
<https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-asiel-migratie-en-integratie/hoeveel-asielzoekers-komen-naar-nederland>
- Chase, E. & Allsopp, J. (2013). 'Future citizens of the world'? The contested futures of independent young migrants in Europe, *Rsc Working Paper Series No. 97*: Barnett Papers in Social Research, Working Paper 13-05, <https://www.refworld.org/docid/55c9f2e84.html>
- Chase, E. (2020). Transitions, capabilities and wellbeing: how Afghan unaccompanied young people experience becoming 'adult' in the UK and beyond. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 46(2), 439–456. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2019.1584704>
- Coleman, J. S. (1994). Foundations of social theory. *First Harvard University Press paperback*, (Ser. Acls humanities e-book). Belknap Press of Harvard University Press.
- Dangmann, C., Solberg, Ø., Myhre Steffenak, A. K., Høy, S., & Andersen, P. N. (2021). Syrian refugee youth resettled in Norway: mechanisms of resilience influencing health-related quality of life and mental distress. *Frontiers in Public Health*, 9. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.711451>
- Demoura, A. (Ed.). (2021). *Emerging adults and adulthood*. Nova Science.
- Dunbar, R.I.M. (1993) Coevolution of neocortical size, group size and language in humans. *Behav. Brain Sci.* 16, 681-694
- Eurochild, (2016). *Turning the tide on children on the move*. Geraadpleegd van:
https://www.infomie.net/IMG/pdf/turning_the_tide_children_on_the_move.pdf
- Eriksson, M., Wimelius, M. E., & Ghazinour, M. (2019). 'I stand on my own two feet but need someone who really cares': Social networks and social capital among unaccompanied minors for becoming established in Swedish society. *Journal of Refugee Studies*, 32(3), 372–396. <https://doi.org/10.1093/jrs/fey030>
- Emily, S., Isabella, V., Elizabeth, L., Hannah, M., Mairi, J., Sally, F., Polly, C., Roz, U., & Melissa, C. (2021). A scoping review of the factors that influence families' ability or capacity to provide young people with emotional support over the transition to adulthood. *Frontiers in Psychology* 12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.732899>
- Flick, U., (2018). *An Introduction to Qualitative Research*. 6th ed. Los Angeles: SAGE.
- Garip, F., (2008) Social capital and migration: How do similar resources lead to divergent outcomes? *Demography*; 45 (3): 591–617. <https://doi.org/10.1353/dem.0.0016>
- Gimeno-Monterde, C., Gómez-Quintero, J. D., & C. Aguerri, J. (2021). Unaccompanied young people and transition to adulthood: challenges for childcare services. *Children and Youth Services Review*, 121, 105858–105858. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105858>

- Immigratie en Naturalisatiedienst (IND), (2023). *Asylum Trends: Monthly Report on Asylum Applications in The Netherlands (maart, 2023)*. Uitgever. Geraadpleegd van <https://ind.nl/nl/documenten/04-2023/at-maart-2023-hoofdrapport.pdf>
- Kalverboer, M., Zijlstra, E., Os, C., Zevulun, D., Brummelaar, M., & Beltman, D. (2017). Unaccompanied minors in the Netherlands and the care facility in which they flourish best. *Child & Family Social Work*, 22(2), 587–596. <https://doi.org/10.1111/cfs.12272>
- Kulu-Glasgow, I., S.M. Noyon & M. Smit (2018). *Unaccompanied minor asylum seekers in the Netherlands: choice or chance?* Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
- McDonald, K. (2016) *The social networks of unaccompanied asylum-seeking young people in the transition to adulthood*. PhD thesis, University of York.
- Meloni, F., (2020). The limits of freedom: migration as a space of freedom and loneliness among Afghan unaccompanied migrant youth. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 46(2), 423–438. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2019.1584703>
- Moleiro, C., & Roberto, S. (2021). The path to adulthood: a mixed-methods approach to the exploration of the experiences of unaccompanied minors in Portugal. *Journal of Refugee Studies*, 34(3), 3264–3287. <https://doi.org/10.1093/jrs/feab033>
- Mudriq-Even Hen Hili, Boms, N. T., & Ashraph, S. (Eds.). (2020). *The Syrian war: between justice and political reality*. Cambridge University Press. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1017/9781108768016>
- Ní Raghallaigh Muireann, & Gilligan, R. (2010). Active survival in the lives of unaccompanied minors: coping strategies, resilience, and the relevance of religion. *Child & Family Social Work*, 15(2), 226–237. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2009.00663.x>
- Olson, K. (Ed.). (2020). *Interviewer effects from a total survey error perspective* (Ser. Statistics in the social and behavioral sciences series). CRC Press, Taylor & Francis Group.
- Oppedal, B., & Idsoe, T. (2015). The role of social support in the acculturation and mental health of unaccompanied minor asylum seekers. *Scandinavian Journal of Psychology*, 56(2), 203–211. <https://doi.org/10.1111/sjop.12194>
- Osofsky, J. D., & Groves, B. M. A. (Eds.). (2018). *Violence and trauma in the lives of children* (Vol. 2). Praeger, an Imprint of ABC-CLIO, LLC.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Raithelhuber, E. (2021). ‘If we want, they help us in any way’: How ‘unaccompanied refugee minors’ experience mentoring relationships. *European Journal of Social Work*, 24(2), 251–266. <https://doi.org/10.1080/13691457.2019.1606787>

- Rijksoverheid, (2021). *Alleenstaande minderjarige vreemdelingen*. Geraadpleegd van: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid/alleenstaande-minderjarige-vreemdelingen-amv>
- Schmid, A. A. (2002). [Review of *Social Capital: Critical Perspectives*, by S. Baron, J. Field, & T. Schuller]. *Journal of Economic Issues*, 36(3), 824–826. <http://www.jstor.org/stable/4227829>
- Sedmak, M., Sauer, B., Gornik, B., & Senovilla Hernández Daniel. (2016). Unaccompanied children in European migration and asylum practices in whose best interests? *Ser. Routledge research in asylum, migration and refugee law*. Taylor and Francis. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.4324/9781315639888>
- Sierau, S., Schneider, E., Nesterko, Y., & Glaesmer, H. (2019). Alone, but protected? effects of social support on mental health of unaccompanied refugee minors. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 28(6), 769–780. <https://doi.org/10.1007/s00787-018-1246-5>
- Sirriyeh, A., & Ní Raghallaigh, M. (2018). Foster care, recognition and transitions to adulthood for unaccompanied asylum-seeking young people in England and Ireland. *Children and Youth Services Review*, 92, 89–97. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2018.02.039>
- Son, J. (2020). Social capital (Ser. Key concepts). Polity.
- Spanjaard, H., & Slot, W. (2015). Tijden veranderen, ontwikkelingstaken ook: een ‘update’ van het competentiemodel. *Kind & Adolescent Praktijk*, 14(3), 14–21. <https://doi.org/10.1007/s12454-015-0029-0>
- Strahl, B., van Breda, A.D.P., Mann-Feder, V. and Schröer, W. (2021), “A multinational comparison of care-leaving policy and legislation”, *Journal of International and Comparative Social Policy*, 37(1), pp. 34-49. <https://doi.org/10.1017/ics.2020.26>
- Surace, G. M. P. (2022). The future we want: the transition to adulthood of unaccompanied minors. *Elementa. Intersections between Philosophy, Epistemology and Empirical Perspectives*, 2(1-2). <https://doi.org/10.7358/elementa-2022-0102-sura>
- UNHCR, (2019). *In de eerste plaats een kind. Bevindingen, aanbevelingen en oplossingen in het belang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen in Nederland*. Geraadpleegd van: <https://www.unhcr.org/nl/wp-content/uploads/sites/93/UNHCR-Children-First-2019-screen-1.pdf>
- UNHCR (2014). Unaccompanied and separated asylum-seeking and refugee children turning eighteen: What to celebrate? *UNHCR & Council of Europe, Strasbourg*. Geraadpleegd van: <https://www.refworld.org/docid/53281A864.html>
- Uzozie, A. & Verkade, M. (2016). *Volg je dromen tot je niet verder kunt leven*. Geraadpleegd van: <https://www.samah.nl/volg-je-dromen-tot-je-niet-langer-kunt-leven/#:~:text=In%20de%20publicatie%20Volg%20je,een%20toekomst%20op%20te%20bouwen%3>
F. Stichting Vrienden van Samah

- Vansevenant, K., Driessens, K., & Van Regenmortel, M. R. F. (2008). *Bind-kracht in armoede: krachtgerichte hulpverlening in dialoog* (Ser. Bind-kracht, b. 2). LannooCampus.
- Verloove, J., & Poerwoatmodjo, J., (2021) *Desnoods eet ik twee weken brood met pindakaas*. Geraadpleegd van <https://www.kis.nl/publicatie/desnoods-eet-ik-twee-weken-brood-met-pindakaas>. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving
- VNG & Nidos. (2022). *Overgang bij amv's met verblijfsvergunning die 18 jaar worden*. Den Haag: Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Geraadpleegd van: <https://vng.nl/sites/default/files/2023-01/Overgang-bij-amvs-met-verblijfsvergunning-die-18-jaar-worden-20221206.pdf>
- VWN (Vluchtelingenwerk Nederland) (2022). *Vluchtelingen in getallen 2022*. Amsterdam: VWN. Geraadpleegd van https://www.vluchtelingenwerk.nl/sites/default/files/2022-08/ViGdef_0.pdf